

ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Основним джерелом формування бюджетів різних рівнів є розподіл державних податків і зборів та закріплення їхніх конкретних видів за державним та місцевими бюджетами на тривалий час. Це не тільки забезпечує самостійність бюджетів, але й активізує роль їх у проведенні державної політики, дає можливість суб'єктам місцевого самоврядування без втручання центральних органів влади формувати власні фінансові ресурси та складати довгострокові перспективні прогнози соціально-економічного розвитку територіальних громад. Об'єднані громади отримали вагомий спектр повноважень та фінансових ресурсів, що їх вже мають міста обласного значення.

Передбачено, що місцеві ради обов'язково встановлюють єдиний податок та вирішують питання щодо встановлення податку на майно (у частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору [1, 2].

Якщо сільською, селищною або міською радою не прийняте рішення про встановлення відповідних місцевих податків і зборів та акцизного податку в частині реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, такі податки до прийняття рішення справляються, виходячи з норм ПКУ із застосуванням їх мінімальних ставок. При цьому частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України стрімко зростає (рис. 1).

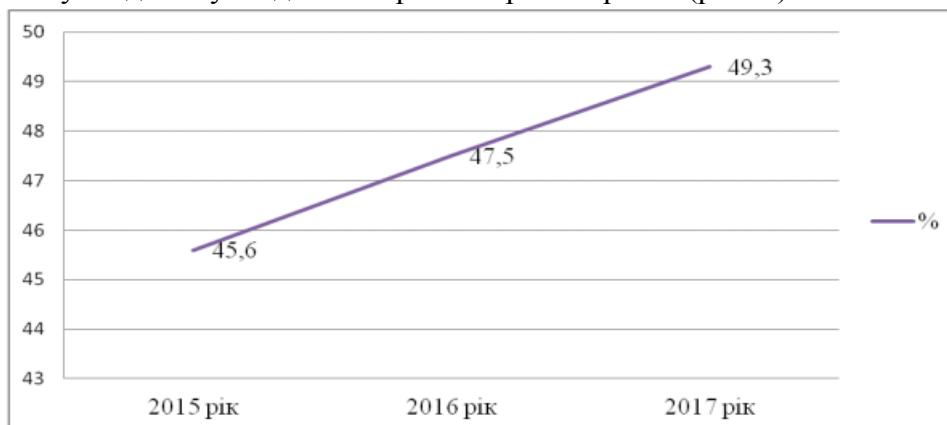

Рис. 1. Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України

Ілюстрація демонструє, що питома вага місцевих бюджетів у зведеному бюджеті з кожним роком збільшується з певним кроком та досягає 49,3 %. Адже, реформа міжбюджетних відносин – стимул для місцевих громад ефективніше наповнювати свої кошториси, переходити на самозабезпечення та ощадно планувати свої видатки.

Аналізуючи загальну ситуацію в структурі фактичних надходжень: питома вага податку на доходи фізичних осіб у 2017 році збільшилася на 4,98 в.п. і склала 32,6 % від загальної суми надходжень місцевих бюджетів за минулий рік. Частка акцизного податку у 2017 році становила 4,79 %, що на 0,82 в.п. більше попереднього показника, плата за землю – 9,62 % (+ 2,14 в.п.). Єдиний податок зріс на 1,48 в.п. до 7,10 % загального доходу. Дослідження надходжень за статтями, що характеризують власні ресурси поступово зростають: щодо трансфертів, то частка освітньої субвенції знизилася у 2017 році на 4,37 в.п. та становила 18,37 %, медична субвенція – 18,32 % (-5,49 в.п.). Базова дотація також демонструє зменшення питомої ваги в структурі надходжень (-0,84 в.п.). Дані зміни в структурі фактичних надходжень місцевих бюджетів дають змогу стверджувати, що завдяки фінансовій децентралізації місцеві бюджети стали більш самостійними та незалежними від трансфертів, збільшивши частку власних ресурсів у своїй структурі.

Отже, у 2017 році загальні надходження до місцевих бюджетів зросли на 24,9 % (48,3 млрд. грн. Таким чином місцеві бюджети стають більш самодостатніми та незалежними від державної допомоги вищого рівня. Найбільше зростання демонструє податок на доходи фізичних осіб – 25,

4 млрд. грн., та в 2017 році цей показник становить 79 млрд. грн. Також зростає надходження у вигляді плати за землю до 23,3 млрд. грн. (+8,8 %). Показник базової дотації та медичної субвенції демонструє скорочення, відповідно на 0,7 та 1,8 млрд. грн., що дає позитивну оцінку впливу фінансової децентралізації на забезпеченість ресурсами місцевих бюджетів. Отже, відбулося стрімке зростання обсягів власних ресурсів місцевих бюджетів, їх частки в структурі зведеного бюджету України.

Забезпечення місцевих бюджетів власними ресурсами до децентралізації у 2014 році становило 68,6 млрд. грн., а після реформи в 2017 році зростає до 170,7 млрд. грн. Зростання власних доходів відбувається швидкими темпами, що явно характеризує позитивний вплив бюджетної децентралізації на формування доходів територіальних громад. Завдяки фінансовій децентралізації суттєво змінилася ресурсна база місцевих бюджетів та сформувалися передумови для активізації процесу добровільного об'єднання територіальних громад.

На основі проведених розрахунків необхідно зазначити, що структура забезпечення територіальних громад фінансовими ресурсами до бюджетної децентралізації та після реформи значно відрізняються: відбувається значне збільшення офіційних трансфертів, вони займають більше половини надходжень. Дана зміна відбувається внаслідок збільшення делегованих функцій органами вищих рівнів об'єднаним територіальним громадам, особливо в освітній та медичній сферах; неподаткові надходження коливаються в межах 0,5–2 %, що вказує на низьке забезпечення громад власними ресурсами; співвідношення між податковими та неподатковими надходженнями не відповідає оптимальним нормам [3, 4].

Рекомендації щодо подальшого формування доходів територіальних громад:

1. Оптимізувати співвідношення податкових та неподаткових надходжень шляхом збільшення власних доходів громади: розширювати спектр послуг, що можуть надаватися бюджетними установами згідно з законодавством; активно здавати в оренду державне майно; посилення контролю за стягненням державного мита при укладенні договорів дарування та спадщини, а також при видачі закордонних паспортів; активна підприємницька діяльність.

2. Збільшення податкових надходжень, шляхом спрощення системи збору податків та підсилення контролю за ним.

3. Збільшення вищими органами влади частки зарахування до місцевого бюджету екологічного податку.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу zakon.rada.gov.ua/go/2456-17 22. Податковий кодекс України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу : [http// www. rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua) .

2. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>

3. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин/ Верховна Рада України; Закон від 28.12.2014 № 79-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2456-17 20.

4. Методика формування спроможних територіальних громад (постанова КМУ No 214 від 08.04.2015). [Електронний ресурс]. – Режим доступу:www.kmu.gov.ua/control/uk/...article?art